

I. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ЛИЖНИХ МАРАФОНІВ

*Зоя Смірнова, Валентина Єфанова,
Володимир Нестеров, Олексій Віннік*

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Аннотация

В данной статье рассмотрены вопросы развития и современного состояния крупнейших систем лыжных марафонов, их популяризацию в мире, массовость и доступность участников в соревнованиях лыжников разной квалификации и возраста.

Anotation

This article deals with the problems of development and current marathons, their popularization in the world, mass nature and approach of participants to the skiing contests of different qualifications and age.

Постановка проблеми. З моменту зародження першого марафону у лижних гонках і до теперішнього часу лижні марафони набули високої популярності та загального інтересу в усьому світі, також підвищується якість їх організації та проведення. На сьогоднішній день марафонські дистанції проводяться на трьох континентах земної кулі.

Все більше простих любителів активного відпочинку виходять на старт цих масових лижних гонок. Разом з любителями на старт традиційно виходять спортсмени-професіонали, олімпійські чемпіони, ветерани спорту [1]. Такі гонки стали традиційними у семи регіонах Росії, та сімнадцяти країнах світу, що є потужним фактором розвитку масового спорту [2,4]. Масовий спорт має важливе значення для охорони та зміцнення здоров'я населення, для соціальної гігієни, є певною мірою профілактичною гарантією здоров'я нації [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури та інших інформаційних джерел, а також матеріалів мережі Інтернет та опитування спеціалістів свідчать що за останні 10-15 років зросла популярність масових лижних гонок таких як стаєрські, марафонські та надмарафонські дистанції. Офіційно такі змагання відомі як світові «Worldloppet», які проводяться у 15 країнах, спілка, що складається з 15 великих марафонських лижних гонок. На старт виходить від 5000 до 20000 лижників з усіх континентів [1,8].

«Euroloppet» – змагання, які проводяться з 1981 р. у 10 країнах та об'єднує 14 етапів гонок [6]. Подальший аналіз спеціальної літератури з лижного спорту показав, що нині широке визнання отримала система національних марафонів, таких як «Russialloppet», які проводяться у 7 регіонах Росії та об'єднують 19 великих марафонів. Всі марафонські змагання мають свою унікальну історію, традиції та програму [5,7].

Зародження масових лижних гонок з загального старту на середні, марафонські та надмарафонські дистанції пройшли довгу історію і набули високої популярності в усьому світі.

Ціллю даної роботи є вивчення тенденцій розвитку та сучасного стану лижних марафонів.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналізуючи календарі змагань усіх трьох напрямків («Worldloppet», «Euroloppet», «Russialloppet»), від моменту утворення і до сьогодення кожного з них, ми простежили тенденцію на певних етапах їх розвитку.

Аналізуючи розвиток системи лижних марафонів «Worldloppet», починаючи з 1981 року (рік створення), треба відмітити тенденцію до розвитку марафонських змагань і в цьому напрямку. У 1981 році проводилось 10 етапів, в 1990 році – 12 етапів, в 1996 році – 13 етапів, в 2002 році – 14 етапів, а в 2010 році – 15 етапів. «Worldloppet» – це грандіозне спортивне шоу – змагання, яке проводиться на трьох континен-

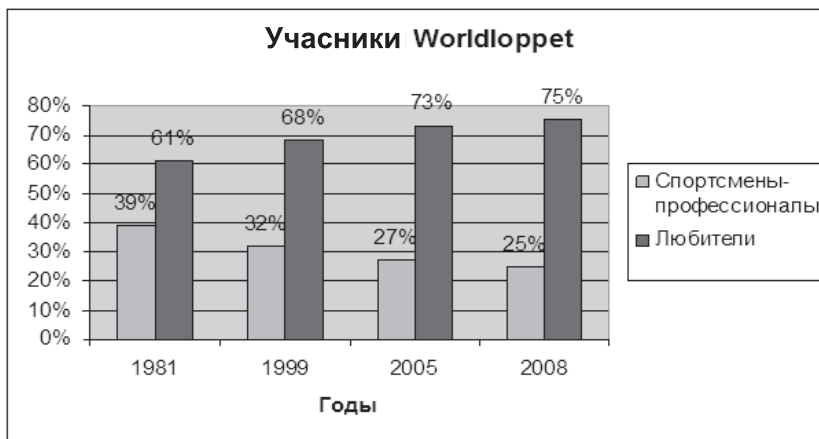

Рис. 1. Учасники Worldloppet

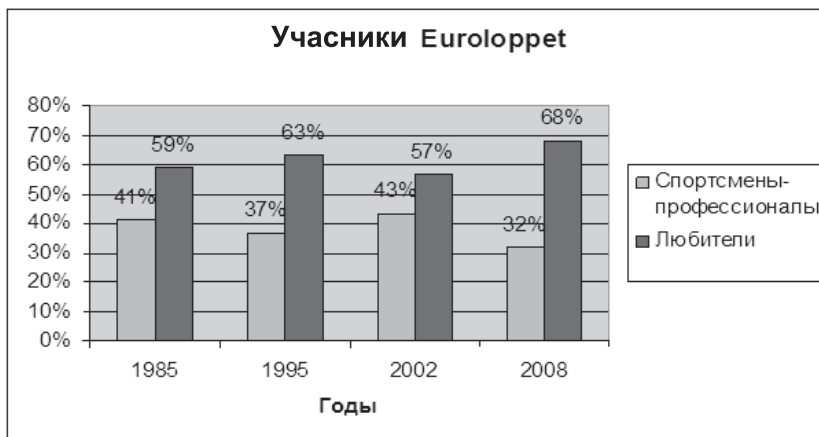

Рис. 2. Учасники Euroloppet

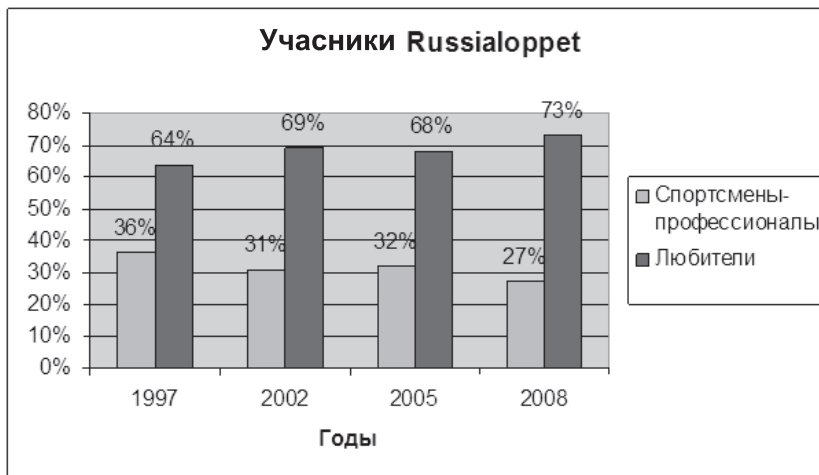

Рис. 3. Учасники Russialoppet

тах, і проводиться у 15 країнах світу.

Проводячи аналіз розвитку системи «Euroloppet», можна стверджувати про тенденцію збільшення кількості етапів-змагань. Якщо у 1985 році можна було спостерігати дев'ять етапів змагань, то через двадцять п'ять років, їх кількість

збільшилась до чотирнадцяти, проведених у десяти країнах Європи (Франція, Австрія, Словенія, Італія, Германия, Росія, Швейцарія, Чехія, Польща, Фінляндія).

Аналіз проведення лижних марафонів «Russialoppet» свідчить про наявність тенденції розвитку цієї системи, а також про

інтеграцію окремих національних марафонів у європейську систему змагань. На сьогоднішній день можна простежувати стрімке збільшення кількості етапів у даному напрямку, якщо у 1998 році їх нараховувалось – 13, то на даний момент «Russialoppet» об'єднує 19 етапів-змагань, які проводяться у семи регіонах Росії.

Аналізуючи програму 2010 року марафонських змагань «Worldloppet», «Euroloppet», «ussialoppet», ми виявили, які дистанції користуються більшою, середньою та найменшою популярністю. Також ми визначили, що кількість вікових груп, і наявність дистанцій різної тривалості у програмі змагань визначає істотну роль популярності того чи іншого лижного марафону.

Аналізуючи співвідношення дистанцій «Worldloppet», за програмою проведення змагань, ми виявили протилежну тенденцію, де дистанції до 30 км – відсутні, і виявили практично рівне співвідношення дистанцій від 30-50 км та від 50-100км складає 52 % і 48 % відповідно. Також можна стверджувати, що система марафонів «Worldloppet», маючи свої особливості, об'єднує гонки на більш тривалі дистанції.

Провівши аналіз програми змагань «Euroloppet», ми провели співвідношення дистанцій і визначили, що більшою популярністю користуються дистанції до 30 км, де беруть участь спортсмени і любителі, які віддають перевагу такому виду дистанції. У загальній сукупності це складає 56% усіх змагань «Euroloppet». Дистанції від 30-50 км користуються середньою популярністю серед учасників, що складає – 32%, відповідно дистанції від 50 – 100 км складають – 13% усіх гонок.

Після проведення аналізу програми змагань «Russialoppet», ми виявили співвідношення дистанцій, і прийшли до висновку, що тривалість дистанцій від 50-100 км складає 16 % усіх гонок, а до 30 км, і від

30–50 км – по 42 %. Користуючись даними можна стверджувати про те, що у даному напрямку найменшою популярністю користуються дис-танції від 50 – 100 км.

Розвиток лижних марафонів по усьому світу має чіткі тенденції, з кожним роком збільшується кількість учасників, а також країн – учасниць. Прикладом наводимо «Worldloppet», як найпопулярнішої та масштабної системи. Ми досліджували масовість цих змагань, котрі свідчать, що всього країн-учасниць марафонів Worldloppet – 47, володарів паспортів Worldloppet – 10 573, майстрів Worldloppet – 2 376.

Тому наявність багатьох національностей у складі учасників лижних марафонів дає можливість обмінюватись досвідом та культурними цінностями, а також зміцнювати взаємовідносини між країнами всього світу, метою яких є оздоровлення націй, збереження здоров'я та активний відпочинок.

Проводячи аналіз міжнародних протоколів «Worldloppet», ми також виявили динаміку середнього віку учасників. На підставі отриманих даних визначили, що у 1981 році середній вік учасників складав – 34 роки, у 2002 році – 39 років, в 2005 році – 45 років, а в 2009 – 48 років.

Динаміка середнього віку учасників «Euroloppet», має загальні тенденції, з «Worldloppet», и «Russialoppet». Середній вік учасників у 1981 році складав 33 роки, у 2002 році – 34 роки, у 2005 році – 30 років, а у 2009 році – 41 рік.

Динаміка середнього віку учасників «Russialoppet», складає у 1997 році 35 років, а у 2009 році цей показник зріс до 40 років.

Враховуючи те, що у лижних марафонах беруть участь, як спортсмени-професіонали, так і любителі лижного спорту, ми визначили участь у змаганнях цих двох груп у трьох напрямках: «Worldloppet», «Euroloppet», «Russialoppet».

В останні роки спостерігається тенденція переваги учасників змагань любителів над спортсменами-професіоналами, які прослідковуються у всіх трьох системах лижних марафонів. На початковому етапі розвитку систем лижних марафонів, процент спортсменів-професіоналів складає від 36–41%, коли процент любителів досягав відмітки 59–64%. Аналізуючи дані 2009 року, ми також виявили схожу динаміку, де процент спортсменів-професіоналів знизився та складає від 25–32%, а процент любителів зріс від 68–75% відповідно. (Рис. 1,2,3).

Порівнюючи початковий та сучасний етап розвитку даних систем лижних марафонів, треба відмітити, що зниження кількості учасників спортсменів-професіоналів обумовлено, в першу чергу, збільшенням офіційних і комерційних стартів для спортсменів-професіоналів.

Висновки

1. Аналіз науково-методичної літератури та проведені дослідження дали можливість зробити висновок, що з кожним роком масові лижні гонки стають більш популярними, обумовле-

но це, з одного боку, участю у них спортсменів-професіоналів високої кваліфікації, а з іншого – доступністю для любителів лижного спорту.

2. Системи лижних марафонів («Worldloppet», Euroloppet», «Russialoppet»), їх зародження та розвиток мають свою історію, де прослідковуються певні тенденції: розширення своєї структури та збільшення кількості учасників.
3. Лижні марафони мають масовий характер і популярність серед широких верств населення, поєднуючи лижників будь-якого віку і різного ступеня підготовленості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арих А. Worldloppet – 30 лет / А. Арих // Лыжный спорт.- 2009.- № 44. – С.4-17.
2. Бирюков С. Рейтинг лыжных марафонов по трудности трасс) / С. Бирюков // Лыжный спорт. – 2006.- № 35.- С.54
3. Ефанова В.В. Оздоровительная эффективность занятий на лыжах / В.В. Ефанова, Ю.К. Хмельницкая, З.Д. Смирнова / Научный часопис.- 2010.- Вип.6.- С.110-117.
4. Емельянов С. 113 марафонов – не предел / С. Емельянов // Лыжный спорт.- 2007.- №37.- С.102-104.
5. Протоколы марафонов России // Лыжный спорт.- 2009.- № 44.- С.82-142
6. <http://www.euroloppet.com/>
7. <http://www.russialoppet.ru/>
8. <http://www.worldloppet.com/>

